

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym codziennym, tudzież Rozmaitościami co Srody, kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 3 złr. 45 kr., miesięcznie 1 złr. 20 kr. Z pocztą: kwartalnie 4 złr. 30 kr., miesięcznie 1 złr. 35 kr. — Inscrycja od wiersza w półkolumnie (drukem garment) po raz pierwszy 4 kr., następnie po 2 kr. m. k.

Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Holandya. — Szwajcarya. — Włochy. — Niemce. — Królestwo Polskie. — Szwecya i Norwegia. — Rosya. — Wyspy Jońskie. — Turcya. — Azja. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Lwów, 28. stycznia. Dnia 24. stycznia r. b. wyszła i rozczesłana została z c. k. galicyjskiej drukarni rządowej we Lwowie Część V. Oddziału II. z. r. 1856 Dziennika rządowego dla okręgu administracyjnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Część ta zawiera:

- Nr. 23. Reskrypt Namiestnictwa z dnia 14. czerwca 1856 l. 21.004, w dodatku do ogłoszonego w dzienniku praw państwa część XXII. nr. 79, i w krajowym dzienniku rządowym część VIII. nr. 78, rozporządzenia ministeryalnego z dnia 25. kwietnia 1855.
- Nr. 24. Reskrypt Namiestnictwa z dnia 25. czerwca 1856 l. 42.146, względem poświadczeń o majątku, mających się przedłożyć przez chorych odstawionych do szpitalu powszechnego.
- Nr. 25. Rozporządzenie Namiestnictwa z dnia 15. września 1856 l. 32.846, z formularzem książeczek anhaltbernaburskich paszportów dla przewozu zwłok, ogłoszonym dla wszystkich władz podległych.
- Nr. 26. Reskrypt Namiestnictwa z dnia 30. września 1856 l. 39.143, powszechne obwieszczenia lub uwiadomienia o uchwałach stowarzyszeń akcyjnych, które niemają jeszcze najwyższego potwierdzenia, zakazują się.
- Nr. 27. Ogłoszenie Namiestnictwa z dnia 9go października 1856 l. 38.795, względem pokrycia potrzeb krajowych i uwolnienia gruntu od ciężarów na rok administracyjny 1857.
- Nr. 28. Reskrypt Namiestnictwa z dnia 21go października 1856 l. 42.520, względem odbierania podług inwentarza eraryalnych budynków wojskowych przez władze lokalne przy każdym wymarszu c. k. wojsk.
- Nr. 29. Rozporządzenie Namiestnictwa z d. 31. października 1856 l. 42.848, że c. k. inspekcjom policyjnym na stacjach kolei żelaznych mają organa dyrekcyi kolei żelaznych oznajmiać niezwłocznie o każdym przybywającym lub wysłanym transporcie zwłok.

Sprawy krajowe.

(Traktat z Ameryką północną ogłoszony. — Nowiny Dworu. — Gmina Tiene miastem ogłoszona. — Koncesya na kolej karyńską. — Ulaskawienie.)

Wiedeń, 27. stycznia. *Gazeta wiedeńska* ogłasza osnovę traktatu między Austryą a Ameryką północną względem wzajemnego wydawania zbrodniarzy. Traktat ten zawarty w Washingtonie dnia 3. lipca 1856 a ratyfikowany dnia 13. grudnia r. z.

Słychać pisze *Gas. austr.*, że Jch Mość Cesarstwo wcześniej aniżeli pierwotnie było postanowione powrócą z Włoch do Wiednia, i w ostątki zapust już bawić będą w stolicy. Wiadomość ta sprawia wielką radość między ludnością wiedeńską.

W obchód urodzin Jej Cesarzewiczowskiej Mości najdostojniejszej arcyksiężny Zofii było wczoraj wieczór przedstawienie dramatyczne w apartamentach dostojnej solennizantki.

— Jego Ces. kr. Apostolska Mość raczył gminę Tiene w prowincyi Wicency wynieść najlaskawiej do godności miasta z kongregacyą municypalną.

Jego Ces. kr. Apostolska Mość raczył potwierdzić najwyższem postanowieniem z 9. b. m. dokument koncesyi na budowlę kolei żelaznej zaczawszy od południowej kolei państwa pod Marburgiem na Klagenfurt, Villach, Lienz, Brunecken aż do kolei tyrolskiej, jako też na założenie kolei ubocznej z Villachu do kolei budującej się między Weroną i Tryestem.

— Jego Excelencya generał-gubernator Lombardzko-Weneckiego królestwa, fm. hrabia Radetzky, dozwolił wygnącowi politycznemu Bernardino Chinotto, bezkarne powrotu do c. k. państw austriackich.

Ameryka.

(Sprawy w parlamencie Unii.)

Nowy York, 7. stycznia. Parlament państwa nowojorskiego otworzył sesję swoją odczytaniem poselstwa gubernatora Kingu. Poselstwo to zajmuje się po największej części sprawami miejscowemi, a potem zestawia program polityki liberalnej, której najlepszym wyrazem jest większość opinii, jaka się okazała przy wyborze prezydenta. Obywatele państw wolnych, mówi gubernator King, szanują święcie postanowienia konstytucyi w duchu jej twórcy; niewolnictwo zaś istnieje tylko na mocy ustaw lokalnych, ale nigdzie nie zostało zatwierdzone lub zaprowadzone ustawami Unii. Opozycya więc przeciw rozszerzeniu niewolnictwa odpowiada zupełnie duchowi konstytucyi. Wkońcu wspomina poselstwo o wypadkach w Kansas, spodziewa się przywrócenia prawnego porządku, i zaleca wyznaczenie kredytu, by nieść pomoc ofiarom zaburzeń tamtejszych.

Hiszpania.

(Zwołanie Korteżów. — Wiadomości bieżące. — Zaburzenie w Barcelonie. — Depesza z 18. i 22. stycznia.)

Madryt, 17. stycznia. *Gaceta* ogłasza dekret następujący: Zważywszy powody przedłożone mi przez ministrów moich i w wykonaniu królewskich prerogatyw moich, postanawiam stosownie do art. 26. konstytucyi: Art. 1) Kortezy królestwa zwołuje się na 1. maja. Art. 2) Senatorowie prawnie przypuszczeni i deputowani zgromadzić się mają dnia wspomnianego w sposób zwykły w stołecznem mieście monarchyi. Art. 3) Wybory deputowanych do Korteżów odbyć się mają według przepisów ustawy z 28. maja 1846. Art. 4) Minister spraw wewnętrznych wyda potrzebne rozporządzenia do wykonania dekretu niniejszego. Dan w pałacu, 16. stycznia 1857. (podpis.) Królowa. (kontrasig.) Prezydent rady ministrów, Ramon Maria Narvaez. — O stanowczej organizacyi administracyi cywilnej w Hiszpanii wyjdzie wkrótce wypracowanie ministra spraw wewnętrznych. — Zdaje się, że absolutyści postanowili usunąć wszędzie progresistów od wyboru, a ustępnie chcą także i przeciw umiarkowanym wystąpić; trudno jednak, by się im to powiodło pomysłnie. — Pokój przywrócono podobno już we wszystkich prowincyach. W Walencyi przywrócono nie tylko porządek dawniejszy, lecz nadto przytrzymali włóścieanie tamtejsi trzech ludzi, którzy ludność wiejską poduszczali do zaprzeczenia podatków. — Cena zboża spada tak w Madrycie, jak i na innych punktach.

Z Barcelony nadeszły wiadomości o nowych zaburzeniach z 14. b. m. Z rana między godziną 7.—8. zebrały się grupy robotników na placach de la Constitution i San Jaime domagając się roboty i chleba. Władza wojskowa kazała wzmocnić strażę i obsadzić wojskiem klasztor Santa Monica. Tymczasem powiększały się zbiegowiska w groźny sposób, i jenerałny kapitan, Zapatero kazał przylepić ogłoszenie, którem zakazał wszelkie zgromadzenie i domaganie się roboty, gdyż w przeciwnym razie zmusi opornych przemocą do posłuszeństwa. Do godziny 3. po południu, niezaszło jeszcze żadne starcie, owszem na wezwanie władzy rozeszły się tłumy z placu San Jaime. Jenerał Zapatero ściągnął posiłki z okolicy. Rada municypalna zebrała się na nadzwyczajne posiedzenie i układa odezwę, w której przyrzeka zatrudnienie ojcom familii. W mieście panuje obawa i trwoga.

Madryt, 18. stycznia. Depesza gubernatora Alawy z 16go b. m. do ministra spraw wewnętrznych donosi: „Bracia Hieros i cała ich banda, złożona z 9 ludzi, wydali mi swoje konie i broń uciekając się do łaski Królowy.“

Depesza z Madrytu z 22. stycznia donosi: „Gazeta urzędowa ogłasza buletyn słabości Królowy, stan zdrowia Jej król. Mości niewnieca żadnej obawy. — Dzienniki donoszą, że Jch Mość królestwo wyjeżdżają w marcu do Andaluzyi; mają zwiedzić Granadę, Malagę, Kadyx i Sewilę.“

Anglia.

(Nowiny dworu. — Wiadomości bieżące.)

Londyn, 23. stycznia. Gośćmi Królowy na zamku w Windsorze byli wczoraj książę i księżna Nemours, Margrabia i Margrabina Ailesbury, Earl i hrabina Derby, Sir George Grey z małżonką i jenerał porucznik Sir George Bowles. Wieczorem było przedstawienie teatralne u dworu. Przedstawiono komedję J. M. Mortona:

„Róża z *Amiens*“ i krotchwile John Poole: „Głuchy jak słup graniczny.“

— Lord Palmerston wyznaczył p. C. Swain, autorowi poematu „The Mind“ roczną pensję 50 funt. szterlingów z ubolewaniem, że wyznaczone na podobne zamiary środki pieniężne niedozwalają mu udzielić autorowi większej pensji.

Drugi syn Królowy, książę Alfred, znajduje się dotąd jeszcze w Genewie. — Lord D'Israeli powrócił z Paryża do Anglii.

Francya.

(Monitor o sprawie neuenburgskiej. — Poselstwo p. Montigny.)

Paryż, 23. stycznia. *Monitor* donosi, że na cześć zmarłej księżny wirtemburskiej Henrietty nakazał Cesarz czterodniową żałobę, zaczawszy od dnia dzisiejszego.

— Wspomniany już w depeszy telegraficznej artykuł *Monitora* w sprawie neuenburgskiej jest dosłownie następujący:

„Więźni neuenburgscy zostali uwolnieni i znajdują się już na ziemi francuzkiej. Rząd szwajcarski w porozumieniu z reprezentacją narodową dokonał dzieła, który przynosi mu zaszczyt i odpowiada najzupełniej stosunkom Szwajcaryi. Zagodzenia w ten sposób rząd Cesarza doradzał jeszcze zeszłego września, a później ponowił notą z 26. listopada, ponieważ w drodze poufnej znał pojednawcze zamiary Króla Fryderyka Wilhelma i wiedział oraz, że załatwienie tej sprawy zawisło jedynie od bezwarunkowego uwolnienia więźniów, musiało też zależeć mu na tem, ażeby rząd federacyjny pojął całą doniosłość żądania, jakie mu przedkładano.

Jeśli Szwajcarya się opierała, byłoby już niepodobna Francyi, uznającej otwarcie umiarkowanie Króla pruskiego, powstrzymać go od użycia broni w uczuciu zapewnienia sobie słuszną satysfakcyę za naruszenie swej godności. Jeśli zaś Szwajcarya przyjęła życzliwe rady Francyi, natenczas byłby rząd cesarski obowiązany nadać tej komisji całe znaczenie u dworu berlińskiego, by zapobiedz wszelkim środkom przymusowym i przyczynić się do spokojnego załatwienia sprawy neuenburgskiej. Nadzieja ta została usprawiedliwiona uchwałą federacji szwajcarskiej. Teraz może Szwajcarya rozpuszczać bez obawy swe wojska, a ponieważ rząd pruski oznajmił już, że gotów jest układać się o główne punkta, przeto można też spodziewać się wkrótce stanowczego i zarówno prawom jak i godności obudwu stron odpowiedniego pojednania.“

Dalej zawiera *Monitor* następujące doniesienie:

„Pan de Montigny, francuzki konsul w Szanghaji, wysłany z osobną misją rządu cesarskiego do Siamu, zawarł na dniu 15. sierpnia r. z. w Bangkoku z pełnomocnikami tego rządu traktat przyjaźni, handlu i żeglugi. Akt ten zawiera oprócz postanowień objętych angielsko-siamskim traktatem z 18. kwietnia 1855 jeszcze główne klauzule naszej umowy z Chinami i Imanem Maskatu. A że oprócz tego następcza wszelkie pożądanym gwarancje ochrony naszych krajowców i ich własności, jako też naszych misji religijnych w Siamie, przeto niepodlega żadnej wątpliwości, że traktat z 15. sierpnia otworzy nowe pole handlowi Francyi, który bez wątpienia znajdzie silny pociąg w licznych źródłach bogactwa, jakie posiada ta kraina azyatycka.

Po dopełnieniu tej misji w Siamie udał się pan Montigny do Kambodży, gdzie korzystając z pobytu swego starał się również i w tym kraju ustalić prawa naszych krajowców traktatem handlowym i religijnym. Z odejściem ostatnich wiadomości gotował się ten agent opuścić Singapore, dokąd zmusiła go powrócić na chwilę niepomyślna pora roku i zamysłał udać się do Kochinchiny, by w razie możliwości zawrzeć z rządem anamskim traktat podobny temu, jaki zawarty został z Królem Siamu.“

Holandya.

(Przyjaźne stosunki z Japonią.)

Amsterdam, 20. stycznia. Rząd i arystokracja w Japonii zdaje się bardziej jeszcze niedowierzać Anglikom i Amerykanom niż Francuzom. Obecnie ma jeszcze największą ufność do Holendrów, jako do swych dawnych znajomych. Słychać, że Cesarz japoński postanowił korzystać z bogatych kopalni krajowych i upraszał rząd holenderski w Indyach wschodnich o przysłanie mu jednego z tamtejszych inżynierów holenderskich i że p. Otton Huguenin, niegdyś uczeń akademii w Delft, odjechał do Jeddo z przepychem prawdziwie książęcym.

Szwajcarya.

(Rozwiązanie rady stanu.)

Berna, 17. stycznia. Po przystąpieniu dnia wczorajszego rady stanu do uchwały rady narodowej w sprawie neuenburgskiej, odbyła rada narodowa krótkie jeszcze posiedzenie wieczorne dla powzięcia o tem wiadomości urzędowej, poczem prezydujący, dr. Escher, rozwiązał ją temi słowy:

Szanowni Panowie! Dzienny nasz porządek już dopełniony. Możemy rozejść się z tem uczuciem, żeśmy obowiązków naszych sumiennie dopełnili. Dawszy powzięciem uchwały naszej w sprawie neuenburgskiej nowy dowód umiarkowania naszego, uzyskaliśmy nowy — jeśli tego potrzeba jeszcze było — tytuł do wszechstronnego uznania zupełnej niezawisłości Neuenburga, a zatem i całej szwajcarskiej ojczyzny naszej. Osiągnięcia tego celu — do którego dążyliśmy od lat tylu, i od czego nieodstąpimy — wkrótce już spo-

dziewać się możemy. Sposób zaś, w jaki celu tego dochodzimy, posłuży też na to, że opinia publiczna i tak już nam przychylna, stanie się tem bardziej jeszcze dla nas życzliwą. Prawdziwa siła narodu objawia się po wielkiej części i umiarkowaniem pełnym godności. Tem bardziej jeszcze powinno państwo małe zjednać sobie szacunek świata spokojnem i rozsądnem postępowaniem, by o tem zapomniano, że obręb kraju jego szczupły i nieznaczny. Oświadczam niniejszem, że sesya nadzwyczajnej rady narodowej szwajcarskiej jest znowu na czas nieoznaczony odroczonea.

Włochy.

(Czynności w Izbach piemontkich. — Goście do Nissy. — Ułaskawienia w Rzymie. — Doniesienia z Neapolu.)

Na posiedzeniu drugiej izby piemontkiej z 15. b. m. interpelowali deputowani Brofferio i Pallavicini prezydenta ministrów o politykę rządu w sprawach włoskich, a deputowany Farini o stosunki księstw naddunajskich, minister udzielił żądanych wyjaśnień i interpelacye te niewywołały żadnej debaty. Takie sprawozdanie podaje dziennik urzędowy.

Podług dziennika *Armonia* miał prezydent ministrów odpowiedzieć między innymi: „Oświadczyłem już, że wojna orientalna nie przyniosła Piemontowi żadnej materialnej i doraźnej korzyści, ale za to moralne jej skutki są bardzo ważne i nieobliczone na przyszłość; dawniej utrzymywano za granicą, że Włochy niezdolne są rządzić się same i prawie uchodziło to za hańbę być Włochem; dziś powzięto inne przekonanie.“

Dalej wspomniął prezydent ministrów ze wzdrgą o najnowszych wypadkach w Neapolu, potępiając stanowczo zbrodnie skrytobójczego zamachu i sprawionych umyślnie eksplozyi, a potem dodał, że z takich wypadków niebędzie nigdy korzystał, by popierać rewolucyę w Neapolu lub gdziekolwiek indziej, jeśli wprzód nie była wojna wypowiedziana; dopokąd jednak panuje spokój między Piemontem i innymi monarchiami Włoch, będzie on (minister) potępił wszelki zamach wymierzony na obalenie ich tronu. W demonstracyach mocarstw sprzymierzonych przeciw Neapolowi niebrała Sardynia żadnego udziału dlatego tylko, że rząd nie chciał używać przemocy materialnej, a jeśli konsul piemontki w Mesynie wyprawiał festyny na cześć ocalenia Jego Mości Króla Neapolu, to nie trzeba zapominać o tem, że konsul ten jest poddany neapolitański. Nakoniec względem Księstw naddunajskich oświadczył pan Cavour, że wprowadzić rząd piemontki pragnie ich połączenia, ale że sprawa ta bardzo jest trudna.

— Prezydent ministrów, hrabia Cavour i minister spraw wewnętrznych p. Ratazzi, odjechali 18. b. m. do Nissy, za nimi udali się także kilku członków ciała dyplomatycznego; w Villafranca stoi w pogotowiu fregata, którą Jego Mość Król ma odpłynąć do Nissy.

— Na posiedzeniu drugiej izby piemontkiej z 17. b. m. toczyła się dalsza debata nad projektem względem reorganizacji naczelnego kierunku nauk publicznych i nad kwestyą względem wolności nauk, a w końcu przyjęto następującą mocę deputowanego Michelini.

„Zważywszy oświadczenie ministerstwa, że w specjalnych ustawach względem systemu nauk pragnie zachować zasadę wolności nauk, przechodzi izba do obrady nad pojedynczemi artykułami projektu.“

Na dniu 21. b. m. niemogło być posiedzenie drugiej izby dla braku przepisanej liczby członków.

— Korespondencya z *Rzymu* z 15. b. m. w *Gazz. di Venezia* donosi, że Jego Świątobliwość Papież ułaskawił 12 więźniów politycznych i 8 skazanych za pospolite zbrodnie, opuszczając niektórym całkowicie, a niektórym znaczną część kary.

— Genueńskiemu dziennikowi *Cattolico* donosi korespondent z Neapolu z 15. b. m., że w czasie przyjazdu Jego Mości Króla z Neapolu do Kaserty, ustawiła się cała ludność z okolicy z pochodniami wzdłuż kolei żelaznej, by powitać uroczystie Jego kr. Mość.

— Podług tej samej korespondencyi ma sąd wojenny wytoczyć śledztwo w sprawie eksplozyi fregaty. Liczba zabitych i rannych przytem wynosi 38; uratowano 48 osób. Eksplozya była tak gwałtowna, że rękę oderwaną pewnemu oficerowi znaleziono na dachu sąsiedniego kościoła. Korespondent utrzymuje, że nieszczęście to niebyło przypadkowe.

Niemce.

(Projekt ku zmianie artykułów w konstytucyi. — Sali Bej w przejeździe.)

Berlin, 22. stycznia. Treść projektów przedłożonych Izbie deputowanych co do zmiany art. 76 i 107 konstytucyi jest następująca:

„Artykuł jedyny. Znosi się artykuł 76 konstytucyi z 31. stycznia 1850, a natomiast przychodzi to postanowienie: Obie Izby sejmiku krajowego zwołuje Król z porządku w styczniu każdego roku a oprócz tego i wtenczas, kiedy tego będzie potrzeba.“

„Artykuł jedyny. Znosi się artykuł 107 konstytucyi z 31. stycznia 1850. Natomiast przychodzi postanowienie: W drodze ustawami przepisane prawo dawstwa może być konstytucyą zmieniona przyczem w każdej Izbie sejmiku krajowego monarchyi wystarczą zwyczajna i konieczna większość głosów przy obydwóch głosowaniach, między którymi upłynąć ma przynajmniej 10dniowy przeciąg czasu.“

Pełnomocnik turecki na ostatnich konferencyach paryskich Sali Bej przybył 21go b. m. z Paryża do Drezdna, a po odbytych negocyach udał się nazajutrz w dalszą podróż do Wiednia.

Królestwo Polskie.

(Odznaczenie za zasługi.)

Warszawa, 25. stycznia. *Gazeta warszawska* ogłasza następujący wypis z protokołu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego:

Z Bożej łaski *My Alexander II.* Cesarz i Samowładca Wszech Rosyi, Król Polski i t. d. i t. d.

Biorąc na uwagę zasługi Starozakonnego Zeliga Nejman, kupca Włocławskiego, położone w przyczynieniu się do rozwinięcia handlu miasta Włocławka, i podniesienia tegoż miasta i okolic do stanu kwitnącego, nie mniej w sprawowaniu obowiązków Członka rady opiekuńczej zakładów dobroczynnych powiatu Włocławskiego, postanowiliśmy zgodzić z przedstawieniem Namiestnika Naszego Królestwa Polskiego, nadać, jakoż wspomnianemu starozakonnemu Zeligowi Neuman prawa dziedzicznego poczesnego obywatelstwa niniejszem nadajemy, mieć oraz chcąc, ażeby prawa takowe i do syna jego Beutolda rozciągnięte były.

Dan w Petersburgu, dnia 18. (30.) grudnia 1856 roku.

(podpisano) „Alexander.“

Minister sekretarz stanu (podp.) J. Tymowski.

Szwecya i Norwegia.

(Obrady sejmowe. — Prasa dzienna. — Ostra zimna. — Sekty nowe. — Sądy nie są za wolnością wyznania religijnego.)

Sztokholm, 14. stycznia. Propozycja królewska z 9. grudnia 1856 wydana odnośnie do kwestyi co do tak zwanych rządów królewicza w sprawie zaprowadzenia zmiany w dokumencie rządowym z 6. sierpnia 1815 wraz z dodatkiem przyszła dziś pod rozpoznanie wydziału konstytucyjnego, i oświadczone się przeciw niej 15 głosami przeciw 7. — Z liczby 87 miast szwedzkich, (których wraz z Sztokholmem jest tylko 88) nie ma w 34 żadnego dziennika; z tych 53 ma jedno, a mianowicie Gotheaburg trzy dzienników, 18 miast razem dwa, a reszta (34 miast) razem jeden tylko dziennik miejscowy. — W północnej stronie zatoki botnickiej (w okolicy Luleå) panowały około nowego roku ostre mrozy, i było dość śniegu; miejscami leżał nawet na 8 stóp wysoko. Drogi były prawie nie do przebycia. — Według ostatnich doniesień z Chrystyanii z 8. stycznia wydarzają się w Norwegii bardzo liczne odstępstwa od kościoła paującego, a natomiast przystępują do nowo zawiązanej w tym kraju sekty pod nazwą „wolnych apostolskich gmin kościelnych“. Sektę wspomnianą zaprowadził predykant Lammers ze Skien niedaleko Laurwigu.

Sztokholm, 14. stycznia. Najwyższy trybunał sądowy miał jak słyhać nie pochwalić projektu względem wolności religijnej (właściwie jej rozszerzenia).

Rosya.

(Zajęcie angielsko-perskie. — Klęski Rosyan zmyślone.)

Dziennik petersburski *Północna Pszczoła* rozbiiera zajęcie angielsko-perskie, i mówi, że gabinet angielski nie może być za wojną, gdyż znane mu są trudności działań wojennych w krainie górzystej wzdłuż południowego wybrzeża; Anglia niezapomniała jeszcze nieszczęsnych przygód swoich z roku 1842, a ponowienie ich teraz, gdy Rosya w ciągu ostatniej wojny dokonała tak świetnych dzieł w Azji, zadałoby straszny cios angielskiemu wpływowi w Azji. Dziennik *Kaukas* oświadcza, że wiadomości podane w *Journal de Constantinople* o klęskach Rosyan na Kaukazie są zupełnie zmyślone.

Wyspy Jonskie.

(Bunt w artyleryi.)

Podług wiadomości telegraficznej z Marsylii z 23. b. m. zbuntowali się artylerzyści w **Korfu** i chcieli wysadzić w powietrze magazyn prochu.

Turcya.

(Wojska tureckie do Księstw Naddunajskich. — Doniesienie z Persyi.)

Do Marsylii nadeszły wiadomości z **Konstantynopola** z 12. stycznia: Dla utrzymania spokoju i porządku nim przeprowadzony zostanie firman względem ustanowienia dywanów w Księstwach Naddunajskich obsadzi te księstwa 10.000 wojska tureckiego. — Najnowsze wiadomości z Teheranu sięgają do 19. grudnia. Szach przyjął reprezentanta Francyi z wielkimi honorami, i prosił go nawet, by usiadł, co bardzo wiele znaczy, gdyż nawet familia królewska stać musi w obec tronu. Szach zwiędza arsenały, ogłasza wojnę świętą i ściga wojska na wschodzie i południu. Kilka dzielnich pokoleń pustoszy perskie prowincje Javs (zapewne Farsistan) i Kerman ogniem i mieczem. Iman Muskatu chce do swych posiadłości na wschodnim wybrzeżu odnogi perskiej przyłączyć także perką prowincje Moghistan.

Azja.

(Sprawa persko-angielska z gazet teherańskich. — Nagrody zdobywcom Heratu. — Doniesienia z Chin.)

Wiadomości z **Teheranu** sięgają do 17. grudnia. Tamtejsza gazeta rządowa z tego samego dnia zawiera notę księcia Ferhad Mirzy do francuskiego pełnomocnika, w której oświadcza, że jest poddany zachu perskiego, a zatem nie zostaje pod opieką żadnego innego mocarstwa (Anglii). Jak wiadomo, był opór rządu perskiego w uznaniu przy Hachem Chana konzulem angielskim w Szyrasie

jednym z głównych powodów nieporozumienia z panem Murrayem, który uznawał w nim poddanego Anglii. Mirza Hachem Chan zrzekł się jednakże narodowości angielskiej, zaco pełnomocnik francuski p. de Gobineau wymazał go z listy Anglików, a Sadrazem zaszczycił posadą publiczną w Persyi, i pan Murray otrzymał już tym sposobem zadośćuczynienie. Anglia — powiada gazeta teherańska — przekonuje się teraz, że chcemy pozostać z nią w przyjaźni; pytanie więc, czy także Anglia pragnie stosunków z nami, czy też ma inne zamiary.

Szach wyznaczył wspaniałe nagrody zdobywcom Heratu. Naczelnym generał Sultana Murat Mirza otrzymał pas wysadzany brylantami z portretem Szacha, a oprócz tego płaszcz wyszywany brylantami i perłami. Także Issa Khan i Abdellah Khan, którzy bronili Heratu, i generałowie otrzymali kosztowne upominki. Dla oficerów posłano do obozu order, dla szeregowców 2000 medalów; oprócz tego rozdano 70.000 tomanów (336.000 złr.) pomiędzy żołnierzy, a 5000 tomanów (24.000 złr.) ubogim Heratu.

Wiadomości z Teheranu potwierdzają dobrowolne poddanie się najznakomitszych naczelników Kandahary i Heratu. Niektórzy z nich przybyli już do stolicy perskiej, między tymi syn byłego księcia Kandahary Sultana Ali Khan w towarzystwie najznakomitszych Afganów i Mahomeda Khana, syna byłego naczelnika Heratu Yar Mahomeda. Te oznaki hołdownictwa sprawiają wielką radość w Teheranie, gdyż utwierdza się tem nadzieja, że Dost Mahomet i Anglicy nie znajdą pomocy w Kandaharze.

Dziennik *Times* otrzymał z Konstantynopola z 22go stycznia następującą depezę telegraficzną:

Aleksandrya, 15. stycznia. Do Suezu nadeszły wiadomości z **Hongkong** sięgające do 16. grudnia. Yeh, ośmielony pomocą wyższych stanów i pospólstwa, nieustawał w oporze. Fort, zwany French Folly, został zdobyty i zburzony. Chińczycy podpalili faktory w Kantonie, i wszystkie składy towarów stały się pastwą płomieni; trzy banki „Orientale“, „Agra“ i „Mercantile“ stały także w płomieniach, i niespodziewano się je ocalić. O. T. Lane, synowiec Sir J. Bowringa, zabity odłamkiem muru. Mówiono, że Anglicy nie będą dłużej oszczędzać miasta Kantonu, i że zaczęli już miotać rakiety i bomby.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Paryż, 26. stycznia. Dr. Kern wręczył wczoraj Cesarzowi swoje listy wierzytelne.

Paryż, 27. stycznia. Wczoraj wieczór renta 3% 67.75. — *Monitor* donosi: Paroptyw „Duchayla“ odplynął dnia 25go b. m. z Tulonu do portów neapolitańskich. — *Constitutionnel* donosi, że hrabia Pourtalés, jeden z uwolnionych więźniów neuenburskich, przybył do Marsylii i udaje się do Nissy.

Florenca, 25. stycznia. Pan Buoncompagni wręczył Wielkiemu Księciu listy wierzytelne jako nadzwyczajny piemontcki ambasador i pełnomocny minister.

Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe w obwodzie stryjskim.)

Stryj, 24. stycznia. Według doniesień handlowych podajemy ceny przecietne zboża i innych foraliów, jakie były od 1. do 15. b. m. na targach w Roźniatowie, Skolem, Stryju, Wojnitowie, Zydaczowie i Żurawnie: korzec pszenicy 8r.—7r.—8r.—8r.—8r.—8r.—20k.; żyta 5r.12k.—5r.12k.—5r.24k.—4r.48k.—5r.—4r.40k.; jęczmień 3r.36k.—0—3r.12k.—3r.12k.—4r.—2r.54k.; owsa 2r.—2r.24k.—2r.12k.—1r.36k.—2r.—1r.48k.; hreczki 0—0—3r.36k.—0—3r.12k.—2r.48k.; kukurudzy 4r.24k.—4r.48k.—5r.12k.—4r.—5r.—5r.; kartofli 2r.48k.—2r.—2r.24k.—0—2r.—2r.24k. Cetnar siana 50k.—2r.—36k.—48k.—40k.—41k. Sąg drzewa twardego 6r.24k.—3r.36k.—5r.36k.—6r.—6r.—5r.20k., miękkiego 5r.36k.—2r.36k.—4r.24k.—5r.—5r.—4r.20k. Funt mięsa wołowego 4k.—4½k.—4k.—4k.—4k.—5½k. Garniec okowity 1r.46k.—2r.24k.—2r.—58k.—1r.—1r. m. k.

(Targ Olomuniecki na woły.)

Olomuniec, 21. stycznia. Spęd bydła rzeźnego na dzisiejszym targu wynosił tylko 25 sztuk wołów. Mianowicie przypędzili: Dawid Gallus z Łońska 9 sztuk, Jakób Schindler z Marynkowic 6 sztuk, Jakób Goldman z Łońska 10 sztuk. — Najwyższa cena za parę wołów mogących ważyć 720 funt. mięsa i 100 funt. łożu była 440r. w. w. — Najniższa cena za parę ważącą 580 funt. mięsa i 40 funt. łożu była 325r. w. w. Przeciętną cenę trzynastu par ważących w przecięciu po 675 funt. mięsa i 65 funt. łożu obliczono na 336r. w. w.

Na przyszły tydzień spodziewają się także tylko nieznacznej ilości bydła na targ tutejszy.

Kurs lwowski.

Dnia 29. stycznia.

	gotówką		towarem	
	złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	4	46	4	50
Dukat cesarski	4	48	4	52
Półimperyal zł. rosyjski	8	22	8	26
Rubel srebrny rosyjski	1	37½	1	38½
Talar pruski	1	33	1	34½
Polski kurant i pięciozłotówka	1	12	1	13
Galicj. listy zastawne za 100 złr. } bez	81	27	82	—
Galicj. listy obligacye indemnizacyjne } kuponów	79	3	79	26
5% Pożyczka narodowa	84	27	85	—

Wiedeński kurs papierów.

Dnia 26. stycznia.		w przecięciu
Obligacje długu państwa 5%	za sto 82 ⁵ / ₈ 1/3 7/16	82 ¹ / ₂
detto pożyczki narod. 5%	" 85 84 ¹⁵ / ₁₆	84 ¹⁵ / ₁₆
detto " 4 1/2%	" 72 72 ¹ / ₂	72 ⁵ / ₈
Pożyczka z losami z r. 1834 "	" —	—
detto " z r. 1839 "	" 133 132 ³ / ₄	132 ⁷ / ₈
detto " z r. 1854 "	" 109 109 ¹ / ₄	109 ¹ / ₈
Obl. lomb. wen. pożyczki z r. 1850 5%	—	—
Obl. indemn. Niż. Austr. 5%	—	—
detto galicyjskie i węgierskie 5%	79 ¹ / ₄ 1/2 80	79 ³ / ₄
detto krajów koron. 5%	—	—
Akcy bankowe	1033 1029	1030
Bankowe listy zastawne 5% z term. wypłaty za 12 miesięcy za 100 złr.	—	—
Akcy n. a. Tow. eskp. na 500 złr.	596 ¹ / ₄ 595	595
Akcy austr. Instyt. kredyt. handlu i przemysłu na 500 złr. (30% wpłacone)	292 ¹ / ₂ 289 290	291
Akcy c. k. uprzyw. tow. wschod. kolei żel. państwa na 200 złr. czyli 500 franków —	—	—
detto na 130 złr. czyli 325 frank.	313 ³ / ₄ 312 ¹ / ₂	313
Akcy kolei żel. Ces. Ferdynanda na 1000 złr. 2302 ¹ / ₂ 2280		2285
Akc. kol. Budziń.-Lincko-Gmundz. na 250 złr. —	—	—
Akcy kolei Cesarzowy Elż. na 200 złr.	201 ³ / ₄ 1/2	201 ¹ / ₂
Akcy południowo-póln. niem. kolei komunikacyjnej na 200 złr.	212 ¹ / ₂	212 ¹ / ₂
Akcy kolei nadcisańskiej na 200 złr.	—	—
Akcy lomb. wen. kolei żel. na 192 złr.	—	—
Akcy Dunajskiej żeglugi parowej na 500 złr. 567		567
Akcy austr. Lloyd'a w Tryeście na 500 złr. 422 ¹ / ₂ 425		425

Wiedeński kurs weksłów.

Dnia 26. stycznia.		w przecięciu.
Amsterdam za 100 holl. złotych	—	2 m.
Augsburg za 100 złr. kur.	106 ³ / ₈ 1/4 1/8 1/8 l.	106 ¹ / ₄ uso.
Berlin za 100 tal. prus.	—	3 m.
Frankfurt n. M. za 120 fl. na stopę 24 1/2 fl. 105 ¹ / ₈ 104 ⁷ / ₈ 3/4 7/8 l.		104 ⁷ / ₈ 3 m.
Genua za 300 lire nowe Piemont.	—	2 m.
Hamburg za 100 Mark. Bank.	78 ¹ / ₄ 78 78 ¹ / ₈ l.	78 ¹ / ₈ 2 m.
Lipsk za 100 talarów	—	2 m.
Liwurna za 300 lire toskań.	106 ³ / ₈	106 ³ / ₈ 2 m.
Londyn za 1 funt. sztrl.	10-16 ¹ / ₄ 15 15 ¹ / ₂ l.	10-15 ¹ / ₂ 3 m.
Lyon za 300 franków	—	2 m.
Medyolan za 300 lire austr.	105 105 l.	105 2 m.
Marsylia za 300 franków	122 ¹ / ₄	122 ¹ / ₄ 2 m.
Paryż za 300 franków	122 ⁵ / ₈ 1/4 1/2 l.	122 ¹ / ₂ 2 m.
Bukareszt za 1 złoty Para	265	265 31 T. S.
Konstantynopol za 1 złoty Para	—	T. S.
Cesarzkie dukaty	8 ³ / ₄	8 ³ / ₄ Agio.
Dukaty al marco	—	— Agio.

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Dnia 27. stycznia o pierwszej godzinie po południu.
 Pożyczka narodowa 5% 85³/₈ — 85¹/₂. Pożyczka z r. 1851 S. B. 5% 92.
 —93. Lomb. wen. pożyczki z 5% 95 — 96. Obligacje długu państwa 5%
 83¹/₈ — 82¹/₈, detto 4 1/2% 73³/₄ — 73¹/₂, detto 4% 65¹/₂ — 66, detto 3% 50¹/₄ — 50¹/₂,
 detto 2 1/2% 41¹/₂ — 41³/₄, detto 1% 16¹/₄ — 16¹/₂. Oblig. Głogn. z wypłaty 5%
 95 — —. Detto Oedenburgs. z wypł. 5% 93 — —. Detto Peszt. 4%
 94 — —. Detto Medyol. 4% 93¹/₂ — —. Obligacje indemn. niższ. austr.
 5% 88¹/₂ — 89. Galic. i węgier. 5% 80 — 81. Detto innych krajów koron.
 85¹/₂ — 86. Obl. bank. 2 1/2% 62 — 62¹/₂. Pożyczka loter. z r. 1834 288 —
 290. Detto z r. 1839 136¹/₈ — 137. Detto z r. 1854 110 — 110¹/₄. Renty
 Como 13¹/₄ — 13¹/₂.
 Galic. list. zastawne 4% 80 — 81. Póln. Oblig. Prior. 5% 85³/₄ — 86.
 Głognickie 5% 80 — 81. Obligacje Dun. żeglugi par. 5% 83 — 84. Oblig.
 Lloyd'a (w srebrze) 5% 91 — 92¹/₂. 3% Prior. obl. tow. rząd. kolei żelazn. po
 275 frank. za szt. 115 — 116. Akcy bank. narodowego 1030 — 1031. Akcy
 c. k. uprzyw. towarzystwa kred. 290 — 290¹/₄. Akcy niż. austr. tow. eskomp.

119 — 119¹/₄. Detto Budzińsko-Lincko-Gmundzkiej kol. 264 — 266. Detto
 póln. kolei 228¹/₄ — 228¹/₂. Detto tow. kol. żel. za 500 frank. 312¹/₂ — 313.
 Detto tow. żegl. parowej 568 — 570. Detto 13. wydania 564 — 565. Detto
 Lloyd'a 425 — 426. Peszt. mostu łańcuch. 77 — 78. Akcy młyna parowego
 wiedeń. 76 — 77. Detto Pressb.-Tyrnawskiej 1. wydania 32 — 34. Detto 2.
 wydania 42 — 44. Esterhazego losy 40 złr. 72¹/₂ — 73. Windischgrätz'a losy
 22¹/₂ — 22³/₄. Waldsteina losy 24⁵/₈ — 24⁷/₈. Keglevicha losy 12¹/₄ — 12³/₈. Ks.
 Salma losy 38¹/₄ — 38³/₄. St. Genois 37 — 37¹/₂. Palfego losy 39³/₄ — 40. Cla-
 rego 39 — 39¹/₄.
 Amsterdam 2 m. 88. — Augsburg Uso 105¹/₄. — Bukareszt 31 T. 266 —
 Konstantynopol 31 T. — — Frankfurt 3 m. 104⁵/₈. — Hamburg 2 m.
 78. — Liwurna 2 m. 106¹/₂ t. — Londyn 3 m. 10. 14 t. — Medyolan 2 m.
 104⁵/₈. — Paryż 2 m. 122 t. — Cesarzskich ważnych dukatów agio 8¹/₂ — 8³/₄.
 — Napoleondor 8 13 — —. Angielskie Sover. 10 17 — 10 18. — Imperyal
 Ros. 8 26.

Telegrafowany wiedeński kurs papierów i weksli.

Dnia 29. stycznia.
 Oblig. długu państwa 5% 82⁷/₈; 4 1/2% 73; 4% —; 4% z r. 1850 —;
 3% —; 2 1/2% —. Losowane obligacje 5% —. Losy z r. 1834 za 1000 złr.
 —; z r. 1839 135¹/₄. Wiedeń. miejsko bank. —. Węgiers. obl. kamery nadw.
 —. Akcy bank. 1024¹/₂. Akcy kolei póln. —. Głognickiej kolei żelaznej
 —. Oedenburgskie —. Budwajskie —. Dunajskiej żeglugi parowej —. Lloyd
 —. Galic. listy zast. w Wiedniu —. Akcy niższo-austr. Towarzystwa
 eskompotowego 500 złr. 598³/₄ złr.
 Amsterdam l. 2 m. —. Augsburg 105⁵/₈ 3 m. Genua — l. 2 m. Frank-
 furt 104⁵/₈ 2 m. Hamburg 77⁷/₈ 2 m. Liwurna 106³/₄ l. 2 m. Londyn 10 — 14¹/₂.
 2 m. Medyolan —. Marsylia —. Paryż 122. Bukareszt 266. Kon-
 stantynopol —. Smyrna —. Agio duk. ces. 8¹/₄. Pożyczka z r. 1851 5%
 lit. A. —; lit. B. — Lomb. —. 5% niż. austr. obl. indemn. —; innych kra-
 jów koron. 80³/₄. Renty Como. —. Pożyczka z r. 1854 109⁷/₈. Pożyczka naro-
 dowa 85¹/₄. C. k. austr. akcy skarb. kolei żelaz. po 500 fr. — fr. Akcy
 c. k. uprzywil. zakładu kredyt. 285. Hypotekar. listy zastawne —. Akcy
 zachodniej kolei żelaznej 201³/₄.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 29. stycznia.
 Ks. Poniński Kalikst, z Czerwonogrodu. — Hr. Dzieduszycki Włodzim.,
 z Tarnawałki. — Hr. Kalinowski Władysław, z Bakowiec. — PP. Dobrzycki
 Stanisław, z Kulpina. — Osnuński Władysław, z Góry. — Micewski Edmund,
 z Krechowa. — Zawadzki Nikod., z Belzca. — Jakubowski Józef i Jabłonow-
 ski Antoni, z Kurzan. — Załęski Leon, z Kołbajowiec. — Dobrzański Julian,
 z Milatyna. — Perelli Wilhelm, z Arlamowa. — Rubczyński Maurycy, z Żół-
 kwi. — Herrmann Łucyan, z Rzepniowa. — Udrycki Adolf, z Wielkich Mostów.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 29. stycznia.
 Hr. Borkowski, c. k. rotmistrz, do Gajów. — PP. Małecki Franciszek i
 Kirchmajer Jan, do Dembicy. — Jaworski Mikoł., do Kobylnicy. — Zgadzński
 Konst., do Ulicka. — Gnoiński Aleks., do Krasnego. — Trzcziński Józ., do
 Żyrawy. — Legay Antoni. c. k. kapitan, do Czerniowiec.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 28. stycznia.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6. god. zrana	322.18	— 0.2°	95 4	póln.-zachdni sk.	pochmurno
2. god. popoł.	322.83	+ 0.8°	90 2	" "	" "
10. god. wiecz.	323.53	— 0.1°	95 4	" "	" "

T E A T R.

Dziś: Przedstawienie polskie: „**Więzy ztargane.**“ (Występ gościnnie pani Aszperger.)
W sobotę: Dramat niem.: „**Der Glöckner von Notre-Dame.**“

KRONIKA.

Na wzór stolicy państwa daje także i u nas Wydział słuchaczy akademii technicznej Lwowskiej dnia jutrzejszego (31. stycznia) w sali reductowej bal i przeznacza dochód na korzyść zakładów sierót i głuchoniemych. Po starannych przygotowaniach w zamiarze dobroczynnym, sądzić można, że bal ten będzie świetny i liczny.

„Czas“ donosi pod dniem 26. stycznia; Z dniem dzisiejszym otwartę zostaje kolej z Krakowa do Wieliczki. Codziennie będą dwa pociągi z podróznymi i towarami chodzić na tej kolei. Pierwszy wyjeżdża z Krakowa o godz. 6tej min. 30 rano i staje w Wieliczce o godz. 7ej min. 15.; a ztamtąd odchodzi do Krakowa o godz. 10. gdzie stanie o godz. 10. min. 46. Drugi pociąg wychodzi z Wieliczki o godz. 6 wieczór a staje w Krakowie o godz. 6. minucie 46.; wraca zaś z Krakowa o godz. 9. min. 30. i staje tu o godz. 10. min. 15. wieczór. Oba te pociągi wozić będą tak podróznymi jak i towary i zostawać będą w związku z pociągami krakowsko-wiedeńskimi i krakowsko-dębickimi.

— Z Rzymu donoszą z 12. stycznia: I teraz jeszcze jest Rzym stolicą świata, przynajmniej w ziemie. Można się o tem przekonać, wyszedłszy na „Via Condotti“ na „Piazza di Spagna“ lub na „Pincio.“ Wszędzie zdybać się można z obcymi podróznymi, usłyszeć rozmawiających językiem obcym, a na spacerach w miejscu ostatniemu panuje natłok niezmierny. Szczególnie też tego roku liczy Rzym wielu przejezdnych. Wczoraj widziano na zgromadzeniu „Propagandy wiary“ zastępców rozmaitych narodów świata całego. Uroczystość ta języków odbywała się zwykle w dzień Objawienia Pańskiego, lecz od dawniejszego już czasu przeniesiono ją na pierwszą niedzielę po święcie „Epiphanie“. Uroczystość zagajono w auli muzyką i przemową w języku włoskim Następnie śpiewało lub recytowało 49 alumnów propagandy wierszem i prozą hymny lub mowe swe o Objawieniu Pańskim. Odzywano się w języku hebrajskim, chaldejskim, syryjskim, ormieńskim, arabskim, chińskim, georgijskim, perskim, kurdyjskim, hindostańskim i bengalskim, tureckim, koptyckim z Tebów i Mem-

fis, w sudańskim, staro i nowogreckim, łacińskim, francuskim, hiszpańskim, portugalskim, włoskim, angielskim, szkockim, iryjskim, niemieckim, holenderskim, grizońskim, islandzkim, duńskim, iliryjskim, albańskim, polskim, węgierskim, wołoskim, ruskim, a w końcu dyalektami oceanickimi z Uvea i Futuna. Niektóre przemowy brzmiały dość twardo, a po harmoniach językach starożytności klasycznej i nowożytnych nienajmilej przypadają do słuchu, lecz każda przemowa miała ztemwszystkiem oczywistą cechę intencji pobożnej. Liczba słuchaczy była bardzo znaczna, akardynałowie obecni zajmowali miejsca przednie.

(Do statystyki Londynu.) Londyn, to największe i „najzdrowsze“ miasto w świecie, liczyło w połowie przeszłego roku 2,616,248 mieszkańców, 165,000 więcej żeńskich, niż męskich. Urodziło się 86,835, umarło 57,786. Ogółowa liczba mieszkańców około roku 1855, powiększyła się o 60,000 (t. j. o całą liczbę mieszkańców tak wielkiego miasta, jak Brighton). Na 10,000 ludzi przypadało dawniej 25, kilka lat później tylko 22 przypadków śmierci (na północnej i zachodniej stronie 21, na wschodniej 23, (najniezdrowszej dzielnicy na południu nie wymieniono). Zmniejszała się także srogość zaraźliwych chorób, a zwłaszcza ospy. Londyn jest z położenia jednym z najzdrowszych miast, a od niedogodności innych wielkich miast chronią go bruki, wodotryski i kloaki, chociaż jeszcze wielką część ludzi zabija zępnostniona atmosfera, dymy i kwatery „dzikich“. Z Londyńskiej statystyki sanitarności od roku 1842 po 1856, przekonano się, że i największe miasta mogą się zdrowo utrzymać. Doniesienia statystyczne w ogóle są pomyślniejsze; jednakże zasmucający jest ten wypadek, że w roku 1856 umarło 10,381 osób w 116 zakładach dobroczynności. Na każde tysiąc ludność w ogóle umierało 22, ale w tych zakładach każde pięć osób umierało jedną. Liczbowy ten stosunek nie przymawia bynajmniej za pomyślnym stanem zdrowia ludności.